

WALDEMAR ŻUŁAWSKI

ZMIANY W ROZWOJU FIZYCZNYM DZIECI POZNAŃSKICH W OSTATNIM 50-LECIU

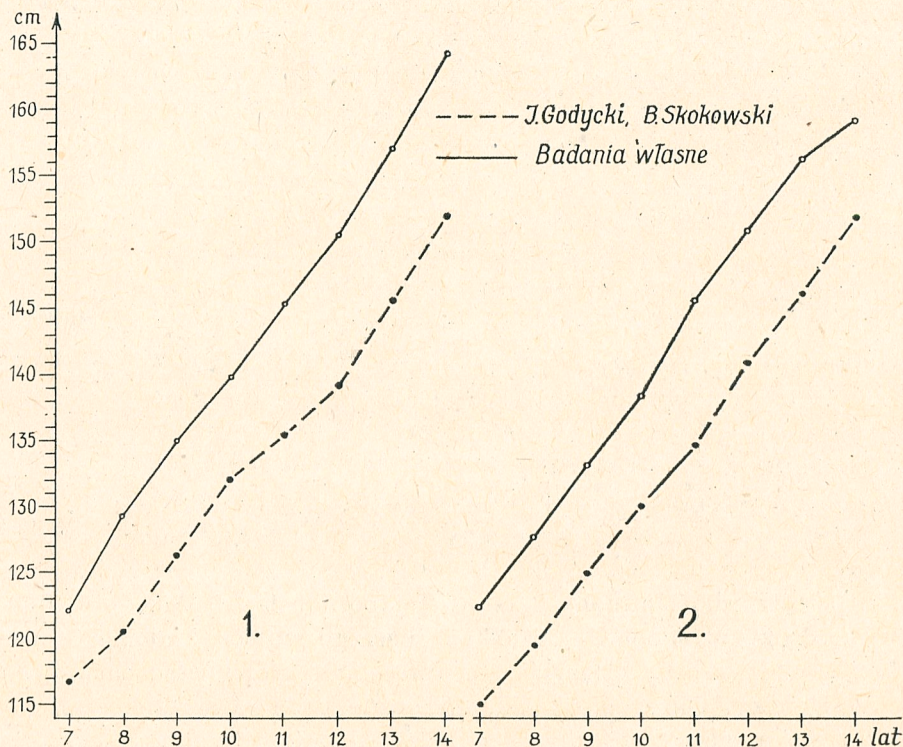
Z Zakładu Antropologii Instytutu Biologicznych

Podstaw Kultury Fizycznej AWF w Poznaniu

Kierownik: prof. dr habil. Zbigniew Drozdowski

Na przestrzeni ostatnich 50 lat dzieci poznańskie badane były przez wielu autorów. W latach dwudziestych naszego stulecia badania te dotyczyły głównie wzrostu, ciężaru ciała, wzrastania głowy oraz barwy oczu, włosów i skóry. Okres późniejszy to liczne badania wycinkowe, dotyczące często młodzieży z jednej szkoły, wykonane głównie przez lekarzy i nauczycieli wychowania fizycznego. W samym tylko Zakładzie Antropologii WSWF w Poznaniu wykonano w ostatnich latach ponad 100 prac magisterskich, których głównym tematem jest badanie różnych cech rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej dzieci i uczącej się młodzieży. Stwierdza się jednak brak większych i jednorodnych opracowań porównawczych rozwoju fizycznego dzieci, badanych w latach 1922 - 27, z rozwojem dzieci współczesnych. Dlatego też celem mojej pracy jest próba uchwycenia zmian w rozwoju fizycznym dzieci poznańskich w ostatnim 50-leciu. Wyniki pracy powinny choć w części dać również odpowiedź na pytanie, jak przebiega proces akceleracji rozwoju fizycznego dzieci w zależności od grupy wieku i płci badanych.

Materiał do niniejszej pracy stanowią wyniki pomiarów wzrostu chłopców i dziewcząt poznańskich wykonanych w latach 1922 - 27 przez J. Ćwirko-Godyckiego i B. Skokowskiego [1] oraz wyniki badań własnych. W 1969 r. dokonałem pomiarów wzrostu 4313 chłopców i 4269 dziewcząt w wieku od 7 do 14 lat, będących uczniami szkół ogólnokształcących stopnia podstawowego na terenie dzielnicy Poznań—Stare Miasto. Pomiarów wzrostu dokonano w gabinetach lekarskich metodą ogólnie przyjętą w antropologii [5], przy zachowaniu dokładności do 1 cm. Zgromadzony materiał opracowano statystycznie, uwzględniając w segregacji podział ze względu na wiek oraz płeć. W opracowaniu statystycznym kierowano się zasadami podanymi przez J. Czekanowskiego [4]

Ryc. 1 i 2. Wykresy wzrostu

i M. Godyckiego [6]. Uzyskane średnie arytmetyczne zestawiono porównawczo z wynikami z lat 1922 - 27.

Z tabeli 1 wynika, że zwiększenie się wzrostu chłopców i dziewcząt na przestrzeni od 1922 r. do 1969 r. nastąpiło we wszystkich grupach wieku od 7 do 14 lat. Ilustruje to również wykres 1 i 2. Przyrost średnich wzrostu chłopców wynosi od 5,20 cm u 7-letnich do 12,37 cm u 14-letnich. Różnica wzrostu między grupami wieku powiększa się regularnie z roku na rok. Analizując procentowy przyrost wzrostu chłopców stwierdziłem, że mieści się on w granicach od 4,45% u 7-letnich do 8,22% u 12-letnich. Procentowe różnice wzrostu między poszczególnymi grupami wieku zwiększają się również od 7- do 14-letnich, ale z pewnymi wahaniami.

Zmiany wzrostu dziewcząt w okresie 50 lat są największe na korzyść badanych przeze mnie w grupie 11-letnich ($D=10,95$ cm), a najmniejsze w grupie 14-letnich ($D=7,40$ cm). Różnice wzrostu między poszczególnymi grupami wieku zmieniają się nieregularnie. Tylko w grupach 8,9 i 10-letnich różnice wzrostu niewiele się zmieniają (od 8,14 cm do 8,56 cm). Procentowy przyrost wzrostu dziewcząt jest najmniejszy u 14-letnich (4,93%), a największy u 11-letnich (8,12%). Analizując różnice procentowe między poszczególnymi grupami wieku stwierdziłem, że są one

Tab. 1. Porównawcze zestawienie wzrostu

Wiek	M 1922 - 27 r.	M własne	D	% przyrostu
chłopcy				
7	116,8	122,00	5,20	4,45
8	120,5	129,27	8,77	7,28
9	126,2	135,01	8,81	6,98
10	132,1	139,74	7,64	5,78
11	135,4	145,33	9,93	7,33
12	139,3	150,78	11,45	8,22
13	145,8	157,20	11,40	7,81
14	152,1	164,47	12,37	8,13
dziewczeta				
7	115,00	122,44	7,44	6,47
8	119,4	127,96	8,56	7,17
9	125,1	133,24	8,14	6,51
10	130,1	138,57	8,47	6,51
11	134,8	145,75	10,95	8,12
12	141,1	151,05	9,95	7,05
13	146,3	156,58	10,28	7,03
14	152,1	159,50	7,40	4,93

identyczne u 9- i 10-letnich (6,51⁰/o) oraz u 12- i 13-letnich (7,05⁰/o i 7,03⁰/o). Stosunkowo małe zmiany wzrostu u dziewcząt 14-letnich są wynikiem zahamowania rozwoju fizycznego w okresie dojrzewania. Notowane różnice wzrostu między badanymi obecnie a dziećmi sprzed 50 lat są stwierdzane również przez innych autorów. W pracy zbiorowej pt. *O przyspieszeniu rozwoju dziecka polskiego okresu dojrzewania w ostatnim stuleciu* [7] autorzy wykazali, że największy przyrost wzrostu u chłopców między badaniami Dudrewicza (1880 r.) a badaniami Wolańskiego (1959 r.) nastąpił w grupie 15-letnich i wynosi około 14⁰/o. Natomiast u dziewcząt największy przyrost nastąpił u 12- i 13-letnich i wynosi około 13,5⁰/o. Z powyższego więc wynika, że stopień akceleracji nie jest we wszystkich okresach jednakowy. Jest on uzależniony od warunków bytowych oraz od grup społecznych w badanym zbiorze. Na zjawisko to wpływa również industrializacja i urbanizacja społeczeństwa. Na taki stan rzeczy złożyły się różnorodne czynniki, do których zaliczyć należy także ogólny wzrost stopy życiowej. Niewątpliwie olbrzymie przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące w kraju, prowadzące do upowszechnienia służby zdrowia, umasowienie wychowania fizycznego itp. spełniają w tym względzie ważną rolę.

Sumując powyższe wyniki należy zaznaczyć, że:

1. Na przestrzeni ostatnich 50 lat wzrost chłopców zwiększył się, a wielkości różnic wahają się od 5,20 cm u 7-letnich do 12,37 cm u 14-letnich.
2. Wzrost dziewcząt zwiększył się średnio od 7,44 cm u 7-letnich do 7,40 cm u 14-letnich.
3. Współczesna młodzież poznańska jest wyższa i smuklejsza, w porównaniu z młodzieżą starszych pokoleń.

PIŚMIENNICTWO

1. Ćwirko-Godycki J., Skokowski B., Prz. Antr. P-ń 1928, t. III, s. 45-53. * 2. Ćwirko-Godycki M., Drozdowski Z., *Antropologia w zakresie studiów wychowania fizycznego*. Poznań 1967. * 3. Czaplewski A., Prz. Antr. P-ń 1933, t. VII, z. I-II, s. 15-51. * 4. Czekanowski J., *Zarys metod statystycznych w zastosowaniu do antropologii*. Warszawa 1913. * 5. Drozdowski Zb., *Antropologia sportowa, antropometria, typy budowy ciała*. Monografie WSWF, nr 20, s. 81-91. Poznań 1967. * 6. Godycki M., *Zarys antropometrii*. Warszawa 1956. * 7. Nowakowski T., Kozirowski Cz., Przystawa M., *O przyspieszeniu rozwoju dziecka polskiego okresu dojrzewania w ostatnim stuleciu. Pamiętnik. Okres dojrzewania. Konferencja Naukowa PTP*. Poznań 1968. * 8. Stabrowski M., Sinięcki W., *Wzrost uczniów szkół w Poznaniu w latach 1922-24*. Prz. Antr. P-ń 1927, t. II, z. I, s. 19-26. * 9. Wolański N., *Zjawisko ontogenezy człowieka w świetle antropologii. Zagadnienia dynamiki rozwoju człowieka*. Zeszyty Problemowe „Kosmos”, nr 11, s. 29-75. Warszawa 1960.

DES CHANGEMENTS DANS LE DÉVELOPPEMENT PHYSIQUE DES ENFANTS
POSNANIENS DANS L'ESPACE DE 50 ANS

PAR WALDEMAR ŻUŁAWSKI

L'auteur compare dans ce travail les données sur la taille des enfants de deux sexes en 1922-1927 et des enfants en l'an 1969. Il donne les moyennes d'accélération de la taille dans cette période de temps.

CHANGES IN PHYSICAL DEVELOPMENT OF CHILDREN AT POZNAŃ OVER
THE LAST HALF CENTURY

BY WALDEMAR ŻUŁAWSKI

The results of comparative evaluation of the physical development of children in Poznań in the years 1922-27 with the development of present-day children have been presented.

The increase in stature of boys and girls over the years from 1922 to 1969 took place in all the analysed age groups from age 7 to 14. The average increase in stature of boys was from 5.20 cm in boys at 7 up to 7.40 cm in boys at 14.

It has been found that the present-day youth in Poznań is taller and more slender in comparison with the youth of older generations.